

(ג) והנה טעמו של ד"ו דגולן פסול אף במקום שכל הפסולין נאמנין, הוא לפי המצואר בס"פ מי שמת [ב"ב קנ"ט ע"א] דהא דקרוז פסול לעדות, אינו משום דחשוד לשקר אלא משום דגזירת מלך היא היכא דבעינן שני עדים, אבל גולן חשוד לשקר ולזייף עיי"ש, ובמקום שהאמינה תורה ע"א אין כאן תורת עדות, ופסולין נאמנין ככשרין, אבל גולן חשוד לשקר. אמנם אם נאמר דאין פסולו של גולן אלא מה"ט גרידא דחשוד לשקר, תיקשי טעמא דרב יוסף דלא אמרינן פלגין נאמנות בהרגמיו משום דלדברין רשע אמה ואין עדות לרשע, דכיון שאנו מאמינין לו שהרג, אם כן המעשה אמת, ומה איכפת לן שהוא רשע. ועל כרחק ז"ל דבזה"כ הוא — אל תשת רשע עד, אפילו אם אומר אמת — כמו בקרוז. וממלא דרשע תרוויחו איתנהו זיה: (א) דהוא פסול מגזה"כ כמו בקרוז, (ב) דהוא גם חשוד לשקר. אבל בסוטה, דע"א נאמן זה וכל הפסולין נאמנין, משום דאין כאן תורת עדות, א"כ לא גרע רשע מקרוז, וגם רשע כשר לעדות זו, אלא שאין מאמינין לו מפני שהוא חשוד לשקר, וא"כ שפיר פלגין נאמנותו, דלענין לאסור האשה מאמינין לו בכל דבריו שזינתה עמו, ואין לומר לדברין רשע אמה, דכיון שהמעשה אמת גם רשע כשר לעדות זו.

וראיה לזה דרשע פסול מגזה"כ בלאו טעמא דמשקר, מהא דתחלתו בפסול וסופו בכשרות פסול דרשע (נ"ד חור"מ סי' ז"ח סק"ז), ואי נימא שאין זו אלא חשש משקר גרידא, מה איכפת לן במה שהיה גולן בשעת ראיה, אלא על כרחק דפסולו הוא מגזה"כ [כן כתב הראב"ד, הוצא בשיטה מקובצת פ' חוקת הנחיים (מ"ג ע"א וד"ה אלא אחריתו)], גבי הא דפריך בגמ' ליסלקו בי תרי מינייהו, דמשו"ה לא אמרינן בפסול נוגע תחלתו בפסול, דטעמא דנוגע משום דהוא חשוד לשקר עיי"ש. ועיין בגבורות ארי פ"ק דמכות (ה' ע"ב) שנסתפק בזה, ולא הביא דברי הראב"ד אלו. מיהו לפי מ"ש ברשב"ם פ' יש נוחלין (קכ"ח ע"א וד"ה בפסולות), דטעמא דבעינן תחלתו בכשרות הוא משום דכתיב והוא עד או ראיה, ובעינן שיהא בשעת ראיה ראוי להעיד עדות זו, היה נראה דאין לחלק בזה, דאפילו אם פסולו משום דחשוד לשקר, הא מ"מ אינו ראוי להעיד. ובשו"ת הרא"ש כלל נ"ח הביא יש שסוברין דגם בנוגע לא מהני אם תחלתו בפסול, ובגמ' לא פריך אלא ליסלקו ולידיינו, אבל לא לאסור, עיי"ש בסימן א' ז']. ולענין עדות סוטה, נראה שכשר בכה"ג, ולא פסלינן ליה משום תחלתו בפסול, כיון שבשעת הגדה הוא כשר:

(ד) אבל בעדות מיתת הנעל, מצואר צו"ע [אהע"ז סי' י"ז סי"ח] דתחלתו בפסול פסול, אף שעכשיו עשה

שהרגו, ולענין להשים עצמו רשע אינו נאמן כלל. אלא דבמקום דרשע פסול לעדות, א"א לומר כן, כיון דלדבריו רשע הוא, וכמו דאיתא פ' החולץ (מ"ז ע"א) לדברין עכו"ם אמה ואין עדות לעכו"ם, ה"נ לדברין רשע אמה ואין עדות לרשע. ומה"ט גם רבא מודה בזה דלא שייך כאן לומר פלגין נאמנות [מיהו נראה דלרבא לטעמיה דאוכל נבילות להכעיס כשר לעדות, ואינו פסול אלא באוכל למיאכזב, וא"כ אין פסולו אלא משום דחשוד לשקר, ולא שייך לפסולו משום דלדברין רשע אמה, דאם המעשה אמת לא איכפת לן מה שהוא רשע, ושפיר י"ל בזה פלגין נאמנות, וא"כ קשה למה הוצרך רבא לטעמא דפלגין דיבורא. ואפשר שרצה רבא לתת טעם לנאמנותו, אפילו למאן דפליג עליה וס"ל דרשע פסול מגזה"כ לבד טעמא דחשוד לשקר], אלא דרבא ס"ל פלגין דיבורא, היינו שדיבורו שאומר על עצמו, אין אנו מקבלין כלל, וליכא כאן לדברין. ו[נ]ר"ב יוסף דלא ס"ל פלגין דיבורא אלא פלגין נאמנות גרידא, שייך לומר לדברין רשע אמה, כיון דרשע פסול לעדות, אבל במקום דרשע כשר לעדות אין כאן לדברין, ושפיר פלגין נאמנות:

(ז) ובבב"מ פ"א מהל' סוטה הי"ד הביא תשובת הרשב"א [ח"א סי' תקנ"ב], אם הודה החשוד שזינתה עמו, פלגין דיבורא, ואין אנו דנין אותו כאלו העיד שהוא עצמו בא עליה אלא כאלו העיד שזינתה. ובבב"מ הקשה ע"ז, דאי נימא שזינתה עם אחר — לא עם מי שקינא לה — אין ע"א נאמן. עוד הקשה, למה לא חילק הרשב"א בין אומר אשתך זינתה עמי, או אומר אני זינתי עם אשתך, כמו שחילק בתשובה אחרת [ח"א סי' אלף דל"ז] עיי"ש. ותירץ ר' מו"ר הגר"ח הלוי זצ"ל מזריסק, דמה שחילק הרשב"א באזהרה לשון הוא אומר, מיירי בלא קינוי, דלרין שני עדים כשרים, וליכא למימר פלגין נאמנות, היינו שלענין האשה נאמינהו בכל דבריו שזינתה עמו, דא"כ לדבריו רשע הוא ורשע פסול לעדות, ועל כרחק ז"ל פלגין דיבורא, ובזה יש לחלק באזהרה לשון אומר. אבל הכא איירי הרשב"א לאחר קינוי וסמירה, דע"א וכל הפסולין נאמנין, א"כ לא איכפת לן במה שהוא רשע, וא"כ אין צורך לטעמא דפלגין דיבורא, וסגי בהא דפלגין נאמנות, ולענין איסור האשה מאמינין לו בכל דבריו, שזינתה עמו, ואין לומר לדברין רשע אמה, דהא גם רשע כשר לעדות זו עכ"ל. והיינו כדס"ל לרב יוסף, דאפילו אי לא פלגין דיבורא, מ"מ פלגין נאמנות במקום דרשע כשר לעדות.

וחב"ם אחד השיג ע"ז, דמצואר ברמב"ם שם (הט"ו) דדוקא פסול מד"ס כשר לעדות סוטה ולא פסול לדברי תורה, וכמו בעדות אשה, דגולן דד"ס פסול לה אף שכל הפסולין נאמנין:

א. מובאת בתחילת הספר בשו"ת הרשב"א השייכות למס' יבמות, בסוגיין.

ב. ועיין שו"ת שם סי' ל"ה סי"ג ל"ג.

ג. עי"ד השי"ס אף ב' נמצא א' מהן קרוב או פסול, ד"ה וכה"ג יש

ד. עיין עוד קוב"ש ב"ב פער"ו, תכ"א.

תשובה*. ועל כרחק ז"ל, כיון דמדאורייתא אין ע"א נאמן, אלא שחכמים האמינו ע"א [פ"ח ע"א] וכל הפסולין [ק"י ע"א], אבל בגזון דד"ת, שלא האמינוהו חכמים, ממילא אוקמוה דאורייתא ופסול גם מגז"כ בלאו טעמא דמשקל, משו"ה לא אמרינן ביה פלגינן נאמנות, דלדבריו רשע הוא ואין עדות לרשע. אבל בסוטה, דע"א וכל הפסולין נאמנין מדאורייתא, ממילא גם רשע כשר אי לאו טעמא דחשש משקל, ולא שייך לומר לדברין רשע אמת, דממ"ג, אם אמת מאמינו שהרג, ממילא האשה מותרת, כיון שהמעשה אמת. ובוזה יש לפרש לישנא דרב יוסף, והתורה אמרה אל תשת רשע עד, דלכאורה לישנא יתירא הוא, שהרי הדבר ידוע דרשע פסול לעדות, וליכא פלוגתא בזה, ומה צורך להזכיר מאיזה כתוב ילפינן לה. אבל נראה דבא רב יוסף ללמדנו, שלא נאמר דפסולו דרשע הוא משום חשש משקל גרידא, וא"כ לא שייך לומר, לדברין רשע אמת, ולזה אמר, והתורה אמרה, היינו דרשע פסול גם מגז"כ, כמו קרוב:

(ה) ובתוס' פ' האשה שנחלמה [וכתובות י"ח ע"ב ד"ה ובבבלי], וי"מ דגזון כשר לשבועה מן התורה וכו', וא"ת מאי שנא דלעדות פסול וכו' ולשבועה כשר וכו'. ולכאורה מאי רומיז דשבועה לעדות, דלעדות צעין שיהא כשר לעדות, והרי צעל דבר, דודאי פסול לעדות, ומ"מ כשר לשבועה, וה"נ רשע פסול לעדות מגז"כ, ולשבועה ליכא הך גז"כ. וי"ל דכונת תוס' בקושייתם היא להסוגיא דס"פ מי שמת, דמבואר שם דרשע חלוק מקרוב לענין עדות, והוא משום דחשדינן ליה למשקל, וע"ז הקשו מאי שנא עדות משבועה:

(ו) עוד בענין פלגינן. במה שנחלקו צ"ש וצ"ה [ק"י ע"א] צעד אחד אומר מת בעלה, דאף דאינו נאמן לנחלה, מ"מ נאמן לכחוצה, דמספר כתובה נלמוד, לכשתנשא לאחר תטול כתובתה. וצריך ביאור, כיון דאי לא הך טעמא אינו נאמן לממון, ופלגינן נאמנות, והיינו דמה שנוגע לממון אין ע"א נאמן, ומחזיקין שלא מת הבעל, ואם באמת לא מת, הלא אין קידושין תופסין בה, ואין אנו קוראין בה לכשתנשא לאחר, כיון דאין הנישואין חלין כלל. ואין נראה לומר דכך היה התנאי, שחייב לתת לה כתובה

* [מהשמשות] מקור דין זה בשו"ת זכרון יהודה לר"י בן הרא"ש סי' ז"ב, עיי"ש באורך, אבל בשו"ת [מה]ר"ם אור זרוע סי' ז"א חלק על דבריהם כיון דכל הפסולים נאמנים לעדות זו, אבל היכא דאיכא חשש משקל לא צעין תחלתו בכשרות, והביא ראיה מדברי תוס' גיטין כ"ג [ע"א ד"ה הוא הדין] גבי קומא ונתפתח לענין צפ"ג וצפ"ג.

כשתנשא, אפילו אם באמת הנישואין אינן נישואין. ועוד העיר חכם אחד מהא דע"א חייב בשבועת העדות עדות מיתת הבעל, משום כתובה [שבועות ז"ב ע"ב], ואי נימא דחייב הכתובה ע"י ע"א הוא משום תנאי גרידא, אין לחייב העד בקרבן שבועת העדות. והגע עמך, אם ראובן חייב עצמו במנה לשמעון ע"מ שיעיד לוי צדי"ד, ודאי לא יתחייב לוי בקרבן שבועה אם לא העיד, אף שבזה הפסיד לראובן מנה, דאין לחייב את העד אלא היכא שהיה נאמן בתורת עדות, אבל לא בכה"ג שהיה ראובן זוכה במנה מתורת קיום התנאי ולא מתורת עדות [וד"י מפורש בדברי הראשונים פ' שבועת העדות (דף ל"ג ע"ב)] מנה מניתי לך צפני פלוני ופלוני, יבואו פלוני ופלוני ויעידו, ועיי"ש בריטב"א שכתב כן להדיא, דאם יתחייב עפ"י העדים משום קיום תנאי ולא משום נאמנותם, לא יתחייבו העדים בקרבן שבועה. וכן הוא שם בחידושי הר"ן וברשב"א, ומקורם בחידושי הרמב"ן עיי"ש. ובמל"מ סוף פט"ו מהל' מלוה ולוה [ה"י ד"ה בא לגבות] הקשה, להסבירין דאין נאמנות מועיל לגבי לקוחות אפילו קדם הנאמנות לשיעבוד², מהמציא גט ואמר צפני נכתב, דנאמן להגבותה כתובתה ממשעבדי מפני מדרש כתובה, והרי תנאי זה דומה לנאמנות וכו' עיי"ש. ולפי הנ"ל ל"ק, דהתם אינו משום תנאי, אלא מפני שהעד נאמן להחירה, נאמן ג"כ לכתובה, משום דבכה"ג לא פלגינן נאמנות, ואינו כלל משום תנאי, וכדמוכח מהא דעד חייב בקרבן שבועה [וכנ"ל], וה"נ צע"א במיתת הבעל, אי נימא דלענין ממון אינו נאמן, והא דנוטלת כתובה הוא מפני קיום התנאי, אין לחייב את העד מה"ט. אלא על כרחק דהעד נאמן לענין כתובה, אף שאינו נאמן לנחלה, וא"כ צריך ביאור מאי טעמא ומאי שנא כתובה מנחלה:

(ז) והנה יסוד הך דינא דפלגינן נאמנות הוא, דכשהעד מעיד באיזה דבר אשר ממנו יוצאים שני דינים חלוקים, הוא נאמן רק לענין אותו הדין שיש לו בזה כח הנאמנות, כמו באומר בני זה גדול הוא, נאמן לענין נדרים והקדשות ולא לענין מכות ועונשין [קידושין ט"ג ע"ב]. וכן צע"א אומר מת בעלה, נאמן להחירה ולא לנחלה, והיינו דלענין היסוד נישואין אנו מאמינים לו שמת הבעל, ולענין נחלה מחזיקין את הבעל בחזקת חי, ואף שהוא תרתי דסתרי, דאין מיתתו לחלואין, מ"מ כך הוא דין נאמנותו. אבל במה דברים אמורים, כששני הדינים אינן בתולדה אחד מחצירו, כמו בנחלה והיסוד נישואין, אלא ששניהן חלוצין בדבר אחד, במיתת הבעל. אמנם כתובה אינה תלויה כלל במיתת הבעל, דאם היא מותרת לינשא נוטלת כתובה אפילו הבעל חי, כמו בגט, וכן להיפוך, אם אינה מותרת להינשא אינה נוטלת כתובה אפילו אם הבעל מת, כמו בשומרת יבם. ומבואר

א עיין בב"י שם ד"ה ומ"ש ואם משיחין לפי תומן, שמקור הדין בתשובות הרא"ש כלל יב סי' ה' וכלל י"ד סי' א'. ב עיין לקמן אות כ"א.

קנינו של ראובן היה תלוי בתחום שבת, שכן קנה השדה מתחלה, שהיה שלו עד תחום שבת, ואם ישמנה התחום ישמנה גם קנינו, ולעולם לריך שהיה לו עד תחום שבת, עד מקום שמוחר לילך בשבת. ונמצא דקנינו תלוי בהיחר הליכה בשבת, וכיון דנאמנין לענין היחר הליכה, ממילא נאמנין גם לענין ממון, דהממון הוא בתולדה, וכמו בע"א לענין כתובה. אלא דלפי"ז תיקשי איפכא, מאי קמיבעי ליה, פשיטא דכה"ג נאמנין, דמאי שנא מכתובה, וז"ע:

(י) ובשו"ת הגרעק"א מהדורא תנינא (תשובה ק"ח) הקשה, להסביר דבספק מעשר לא מהני רובא, א"כ לעולם ליפטר ממעשר, דילמא טריפה היא. וכן איך משכחת לה קהל ודאי, דילמא לאו אביו, ורובא לא מהני במקום דבעינן ודאי, וכתב לתרץ, דכיון דהחזקה כשרה לכל מילי, ממילא חייבת גם במעשר. וכן לענין אביו, דמחזקינן ליה באביו לכל מילי, דאזלינן בתר רובא, מועיל גם לענין קהל ודאי, אף דלא מהני ביה רובא. ודבריו ז"ע, דבשלמא אם היה פטור מעשר בטריפה תלוי באיסור האכילה, היה ראוי לומר כן, דכיון דמהני רובא להחירה באכילה, ממילא חייבת במעשר, כמו בע"א אומר חלב, דנאמן גם להלקותו, דחיוז המלקות הוא בתולדה מהאיסור, אבל מי חלאן זצ"ו, דשני דינין חלוקין הן, דטריפה אסורה באכילה מפני שהיא טריפה, ופטורה ממעשר ג"כ מפני שהיא טריפה, ולא מפני שאסורה באכילה, והיו כמו ע"א אומר מת בעלה, דנאמן להחירה ולא לנחלה, אף ששני הדינין האלו תלויין בדבר אחד, במיתת הבעל, מ"מ כיון שאין יוצאין זמ"ו, שאין דין נחלה מכח היחר נישואין, ולא היחר נישואין מכח דין נחלה, פלגינן נאמנות. וכן לענין קהל ודאי, אף דמהני רובא לכל דיני אב, כמו להכאה וקללה וכו', מ"מ דין הכשרו לקהל אינו יוצא בתולדה מכח שאר דיני אב, ולא דיני אב מכח הכשרו לקהל, א"כ שפיר אפשר למיפלג נאמנות בכה"ג, ולא מהני רובא למעשר ולקהל אף דמהני לשאר הדינין.

ובמה שהקשה דא"כ לעולם לא משכחת חיוז מעשר וקהל ודאי, י"ל דילמא היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר, כדאיחא פ"ק דחולין (דף י"א ע"ב) עיי"ש:

(יא) ובפ"ק דגיטין (דף ח' ע"ב), איבעיא להו כל נכסי קנין לך מהו, ופליגי התם אביו ורבא אי אמרינן פלגינן דיבורא. והך פלגינן דיבורא, על כרחך פלגינן נאמנות הוא, דא"א כאן לומר שמקנת הדיבור אמת ומקנתו אינו אמת, אלא דלענין העבד אנו מאמינין לו בכל דיבורו, ולענין הנכסים אינו נאמן כלל. וקשה מ"ט דאביו דפליג בזה, דהא בעיקר דין פלגינן נאמנות ליכא פלוגתא כלל, וכדתנן בע"א אומר מת בעלה, נאמן להחירה ולא לנחלה, וכן באומר בני זה גדול הוא, נאמן לאיסורין ולא לעונשין. ועוד קשה, דמיתתי התם [ט' ע"א] משכ"מ שכתב כל נכסי

דלענין כתובה, מיתת הבעל לא מעלה ולא מורדת, והכל תלוי אם היא מותרת לינשא. וכיון דנטילת כתובה בזה בתולדה מכח היחר נישואין, בזה לא אמרינן פלגינן נאמנות, שהיא נאמן להחירה ולא לכתובה, דא"א להפריד בין שני הדינין האלו. ולא דמי לנחלה, דדין נחלה אינו בתולדה מכח היחר נישואין, ולא ההיחר מכח דין נחלה, אלא ששניהן תלויין במיתת הבעל:

(כ) ובירושלמי סוטה פ' מי שקינא [פ"ו ה"ב], רבי בון ב"ר חייא צעי, חמותה שאמרה אני ראיתי שנטמאת, וזה אחד ואמר ראיתי שנטמאת, מה בא להעיד, אם להשקותה, כבר נראית שלא לשמות, אלא לא בא אלא להפסידה מכתובתה. ממה דר"י אמר, פלוני אכל חלב והתירתי לו אינו לוקה, אמר לו אחד חלב הוא, והתירו בו שנים לוקה, ועיקר עדותו לא בעד אחד הוא. ופירושו נראה, דעד אחד אינו נאמן על הכתובה מנ"ד עצמה, אלא מכיון שהוא נאמן על הטומאה לאוסרה, ממילא נאמן גם להפסידה כתובה, דהפסד הכתובה הוא בתולדה מאיסורה לבעלה, וכה"ג לא אמרינן פלגינן נאמנות. וכן בע"א אומר חלב והתירו בו שנים, לוקה, כיון דנאמן לענין האיסור נאמן גם להלקותו, דחיוז המלקות הוא בתולדה מהאיסור, וא"א למיפלג הנאמנות בזה, לומר שהיה נאמן לאיסור ולא למלקות. אבל היכא שחמותה אמרה שנטמאת, וכבר נאסרה לבעלה, ואח"כ צא ע"א שנטמאת, דעדותו עכשיו היא לענין כתובה גרידא, אינו נאמן.

אלא דקשה, א"כ בחמש נשים, דנאמנות לאוסרה ולא להפסידה כתובה [סוטה ל"א ע"א], ואמאי, הא בכה"ג לא פלגינן נאמנות. ושם י"ל לפי המבואר בירושלמי פ' האשה שלום [פ"ו ה"ז] גבי אשה אומרת מת בעלה, דנאמנת על עצמה ואינה נאמנת על זרחה, ושו"ת היא לקלקל עצמה כדי לקלקל זרחה, מעתה אפילו על עצמה לא תהא נאמנת, מתוך שהיא יודעת שלא עשו דבריה אלא חזרתה כלום, אף היא אומרת אמת, מעתה אפילו על זרחה תהא נאמנת, אמר רבי הילא חוזר לקלקול הראשון, תשו"ת היא לקלקל עצמה כדי לקלקל זרחה. והנה אם תאמינה להפסידה כתובתה לא תהא נאמנת גם לענין איסור, ומשו"ה א"א להאמינה לכתובה, ומתוך שידעת שאינה נאמנת לכתובה אף היא אומרת אמת, ומ"מ אינה נאמנת לכתובה, דא"כ חוזר לקלקול הראשון:

(ט) ובירושלמי ס"פ האשה שנתארמלה [כתובות פ"ב ה"י] אהא דתנן נאמן לומר עד כאן היינו באין בשבת, מהו להוציא ממון מתוך עדותו, היך עבדא, היו הכל יודעין עד שדה ראובן תחום שבת, וצאנן ואמרו עד כאן היינו באין בשבת, ונמצאת השדה של שמעון, מהו מפיקתא משמעון ומחזרתה לראובן. והוא חימה, דאיך יהיו נאמנין להוציא ממון. ואפשר לפרש, דמיירי באופן שתחלת

לעצדו, שחזר בנכסים ואין חוזר בעצד, והתם לא שייך לדין נאמנות כלל. וכן הא דמיימי התם פלוגתא דר"מ ור"ש, אינו שייך כלל לנאמנות, אלא אם שטר קונה לחצאין לקיום הדבר, ומה ענין זה לפלוגתא דאביי ורבא דפליגי לבדורי מילתא:

(יז) והנה בכותב בשטר כל נכסי נחווין לפלוני, יש לחקור אם היא הקנאה אחת על כל הנכסים, וכל חפץ וחפץ שהוא זוכה בו הוא מפני שהוא חלק מכללות כל נכסיו, או שהן קנייני חלוקין על כל חפץ מנזר עצמו, אלא שקונה ע"י שטר אחד. והוא פלוגתא, אי אמרינן פלגינן דיבורא בכה"ג, בין לקיום הדבר בין לבדורי מילתא. דאי נימא שהיא הקנאה אחת על כללות כל הנכסים, וכל חפץ וחפץ שהוא זוכה אין קנינו בו מנזר עצמו אלא מפני שהוא חלק מכללות הנכסים, לא שייך לומר פלגינן נאמנות, שנאמינהו על העצד, ולא על כל הנכסים, כיון דקנין העצד הוא בתולדה מקנין כל הנכסים. וכן לקיום הדבר, היכא שאין יכול לקנות כל הנכסים, כגון שחזר במקנתו, אינו קונה גם המקנת הנשאר, דהקנין אינו חל על כל חפץ מנזר עצמו, אלא על כל הנכסים ביחד. אבל אם נאמר שזכייית כל הנכסים הן קניינים נפרדים, שקונה כל חפץ מנזר עצמו ולא מפני שהוא חלק מהכל, שפיר אפשר לומר פלגינן נאמנות, אף שכולן חלוין בדבר אחד, אם השטר מזויף או לא, כמו בע"א דנאמן להחירה ולא לנחלה, אף ששני הדיינין חלוין במיתת הצעל, אבל אינן בתולדה אחד מחבירו. וכן לקיום הדבר, אפילו אם אינו יכול לזכות בכולן, מ"מ זוכה במקנתו, שאין אחד תלוי בחבירו. וע"כ חלי בגמ' פלוגתא דאביי ורבא דפליגי לבדורי מילתא, במחלוקת ר"מ ור"ש לענין קיום הדבר:

(יג) והנה מ"ש לעיל [אות א-ב] דפלגינן דיבורא ופלגינן נאמנות הן שני דינין חלוקין, כן מבואר להדיא בחידושי הרמב"ן ספ"ק דמכות [ו' ע"א] עיי"ש, ח"ל: והוא יודע דלפי דברינו אנו, לא דמיינן ה"מ דהכא לפלגינן דיבורא דרבא צפ"ק דסנהדרין, דהתם טעמא אחרתא הוא עיי"ש. וכן מבואר מדברי הרשב"א [ח"ב אות ב'] שחילק בין אומר אשתך וינתה עמי, לאומר אני זניתי עם אשתך, דאי נימא דהא דפלגינן דיבורא הוא משום פלגינן נאמנות, אין שום טעם לחלק באיזה לשון הוא אומר.

ורב"ז אינו מוכן מ"ש בתוס' [כ"ה ע"ב ד"ה לימא] להקשות מר' יהודה דהרגמיו, אדר' יהודה דפ' החולץ דנאמן לפסול עצמו ואינו נאמן לפסול בניו. וכן קשה בדברי הר"ן פ"ק דגיטין, שכתב דטעמא דרבא דפלגינן דיבורא בעצד שהביא גיטו, דאזיל לטעמיה גבי פלוני רבעני לרצוני. ולפי הנ"ל אין ענין זל"ז כלל. ומוכח שהם מפרשים דהא דפלגינן דיבורא הוא משום פלגינן נאמנות, וזוה פליגי רבא ורב יוסף. וקשה, דהא דפלגינן נאמנות, מוכח בכמה מקומות דכו"ע ס"ל הכי, וז"ע:

(ד) ובירושלמי פ"ו דקטנה [ח"ב] בעד אחד אומר ראיתי שנטמאה, רבי טרפון אומר נאמן לטמאותה ואינו נאמן להפסידה כתובתה, דפלגינן נאמנות. ואף דלא קיי"ל הכי [משנה שם], היינו משום דכיון דאסורה לבעלה, ממילא אין לה כתובה, וכמו בע"א אומר חלב הוא, ואכל אח"כ לוקה, משום דהמלקות הוא בתולדה מהאיסור, והי"ז הפסד כתובתה הוא בתולדה מהאיסור, שאפילו אסרה עצמה על בעלה בנדר, מפסדת כתובתה למ"ד [כתובות י"ט ע"ב] היא נתנה אצבע בין שנייה. מיהו נראה דאינו דומה לע"א בחלב, דהתם איירי שאכל אחר הגדת העד, אבל אם אכל ספק חלב בפני שנים, והתרו בו אל האכל שמא הוא חלב, ואח"כ בא ע"א והעיד שהחתיכה שאכל היתה חלב, אף שעדיין נשארה חצי חתיכה והעד נאמן לענין איסור, מ"מ נראה שאינו לוקה (אפילו למ"ד התראת ספק שמה התראתה), והכא הרי העד נאמן להפסידה כתובתה מפני שכבר זינתה, ובכה"ג לענין מלקות אינו נאמן על העצד אלא מכאן ולהבא. וא"כ ז"ל, דכמו שנאמן לאוסרה מפני שרגלים לדבר, ה"נ נאמן להפסידה כתובתה מה"ט [אבל מהירושלמי המובא לעיל באות ח'] אינו נראה כן, אלא דנאמנותו להפסידה כתובתה הוא רק בתולדה מנאמנותו לאוסרה, ומש"ה אם כבר נאסרה ע"י חמש נשים, אין ע"א אח"כ נאמן להפסידה כתובתה. וע"כ צריך לחלק, דאף דאינו נאמן למלקות למפרע, היינו משום דחייב מלקות הוא בשביל האכילה של אחמול, אבל הפסד כתובה אינו דוקא בשביל שנאסרה אחמול עליו, אלא מפני שגם עכשיו אסורה עליו, וכיון שנאמן לאוסרה, נאמן ג"כ מכאן ולהבא לכתובה], וכן נראה להדיא שם מלשון הירושלמי עיי"ש.

עב"פ מר' טרפון מוכח דפלגינן נאמנות, ור"ע דפליג עליה, הוא מטעמא אחרתא. וכן בע"א אומר מת בעלה, דנאמן להחירה ולא לנחלה, דפלגינן נאמנות, ואין רב יוסף חולק בזה. ודברי תוס' והר"ן ז"ע:

(טו) ובפ' החולץ (דף מ"ז ע"א): נאמן על בנו קטן ולא על בנו גדול, והיינו כשיש בנים להבן, אינו נאמן גם על בנו, משום דא"א שיהא הבן פסול ובניו כשרים, עיי"ש בתוס' [ד"ה ואין אתה] ורמב"ן. ולכאורה היה ראוי לומר, אדרבא, כיון דנאמן על בנו לפסולו, ממילא גם בני בניו פסולים, שהרי פסולו הוא בתולדה מכח פסול אביו, כמו בע"א במיתת הצעל, דנאמן מה"ט לכתובתה, ובדאי היכא שנאמן לפסול בנו, יפסלו גם בני הבן שילדו לו אח"כ.

וצ"ל כנ"ל, דהיכא דנאמנות אינה מנזר עצמה, רק בתולדה, אינו נאמן למפרע אלא מכאן ולהבא, וכיון שא"א לפסול את בני הבן מכאן ולהבא אלא אח"כ נאמר שולד בפסול, וא"כ צריך לפסולו למפרע, וע"ז אינו מועיל

עצמה, וזכה"ג נחלקו חוס' והר"ן, אם נאמנת על עצמה וממילא תיאסר על בעלה, או דאיה נאמנת כלל:

(י) **ובר"פ** האשה רבה [פ"ח ע"ב]: מגין שאם לא רצה דפנו, ח"ל וקדשתו בעל כרחו. היכי דמי, אילימא דלא ניסת לאחד מעדיה ולא אמרה צרי לי, צריכא למימר. אלא לאו בניסת לאחד מעדיה ואמרה צרי לי, וקאמי דפנו, אלא מפיקין לה מיניה. וביאור הדברים, דאמירת צרי לא מהני רק לגבי עצמה, אבל לכל העולם היא ספק אשת איש והבא עליה חייב אשם חלו, וא"כ למה לא יתחייבו צי"ד להפרישה מאיסור ספק, דהא צי"ד אינן מאמינין לה כלל. אלא הטעם הוא, משום דהחיוז להפרישה הוא בחולדה מאיסורה על עצמה, וכיון דעל עצמה היא נאמנת, ממילא אין חייבין להפרישה, אבל השתא דכתיב וקדשתו, גלי קרא דהחיוז על צי"ד להפריש מאיסורי כהונה הוא חיוז מצד עצמו, ולא בחולדה מאיסור הכהן, וכשנושא כהן אשה האסורה לכהונה, כמו שהוא עובר איסור המיוחד לו, ה"נ עוברין צי"ד בעשה דוקדשתו, משו"ה אף דנאמנת לגבי עצמה, מ"מ לגבי צי"ד אינה נאמנת. ודוגמא לזה, גבי אדון שמנוה על שביעת עבדו, אם יאמר העבד צרי לי במקום תרי ותרי, אף שבי"ד אין חייבין להפרישו, מ"מ האדון צריך להפרישו, דחיוז האדון אינו בחולדה מאיסורו של העבד, ולגבי האדון לא מהני צרי של העבד, וממילא גם צי"ד צריכין להפרישו מפני איסורו של האדון, ולא מפני העבד:

(יח) **ובשי"ט** פ"ק דצ"מ [ג' ע"ב] דד"ה מה לפיו שכן מחייבו קרבן: ודעת חוס' דפיו מחייבו קרבן אפילו כשעדים מכחישין אותו, דנאמן על עצמו יותר ממה עדים. ואם תאמר כשהעדים מכחישין אותו, היאך יסמכו הכהנים על פיו להקריב קרבן, הא הוי חולין בעזרה. וי"ל כיון דאדם נאמן על עצמו יותר מק' עדים, אם באו הכהנים להקריב אין מוחין בידם. נוסח אחר, אם בא להקריב אין הכהנים מוחין בידו עכ"ל. וחילוק הנוסחאות בזה, דלנוסחא הראשונה הא דנאמן על עצמו, היינו דלגבי עצמו צריכין כל העולם להאמינו, וכיון שאנו מאמינין לו שהוא חייב בקרבן, ממילא אינו חולין בעזרה. ולנוסחא אחר, הא נאמן על עצמו כמו באומרת צרי לי במקום תרי ותרי, אבל כל העולם אין מאמינין לו גם לגבי חיוז עצמו. ואף דאם הוא בעצמו מקריב אין צריכין להפרישו, כיון דלגבי עצמו מיהת נאמן, דחיוז הפרשה הוא רק בחולדה מהאיסור שלו, אבל אנחנו אין רשאים להקריב בשבילו:

(יט) **וברמב"ם** פ"ג מהלי יבום [ה"ד]: מי שזנה עם אשה ונתעברה ממנו ואמר זה בני, אע"פ שהיא מודה לו והוא צנו לירושא, הוי ספק לענין יבום וכו', דכשם שזינתה עם זה כך זינתה עם אחר, ומאין יודע

נאמנותו על הבן לפסול את בני הבן למפרע, דכל מקום שהנאמנות היא רק בחולדה מכת דין אחר ולא מצד עצמו, אינו מועיל למפרע. וכן בע"א אומר חלב, אף שלענין איסור הוא נאמן למפרע, שהחתיכה הייתה חלב מתחילתה, מ"מ לענין מלקות, שאין נאמנותו אלא בחולדה מכת האיסור, אינו נאמן רק מכאן ולהבא. ומ"מ על חצי החתיכה הנשארת נאמן צין לאיסור צין למלקות מכאן ולהבא, משום דאיסורה של כל חצי חתיכה אינו בחולדה מכת חצי השניה, אלא כל חלק וחלק מהחתיכה אסור מצד עצמו, ומשו"ה אפשר למפלגניהו מהדדי. אבל בפסולא דבן הבן, שהוא בחולדה מכת פסולו של הבן, ח"א לחלק ביניהן, לומר שיהא הבן פסול וכן הבן כשר, וע"כ אינו נאמן גם על הבן:

(נ) **ובשיל"ה** נדרים [צ' ע"ב] גבי האומרת טמאה אני לך, כתב הר"ן [סוד"ה ואיכא למידק] דמדאורייתא אינה נאמנת גם על עצמה, משום דמשעבדה לבעל. והיינו משום שאם נאמינ(ו)ה על עצמה, ממילא יאסר הבעל לבוא עליה, שאין מאכילין לאדם דבר האסור לו, שא"א לחלק ביניהן, שהיא תהא אסורה והבעל רשאי להאכילה דבר האסור לה, וא"כ אם נאמינה על עצמה, על כרחך צריכין לאסור גם על הבעל, ומשו"ה אינה נאמנת כלל, דנאמנותה על עצמה הוא חז לאחריני, וזכה"ג אין אדם נאמן גם על עצמו.

אבל בחוס' ספ"ב דיבמות [כ"ה ע"א] כתבו דמדאורייתא נאמנת על עצמה, וממילא אסור להבעל להאכילה דבר האסור לה. ואף דבדאי גם חוס' ס"ל דלא מהני הודאת בעל דין במקום שחז לאחרים, היינו משום דעל אחרים אינו בעל דין, ופלגינן נאמנותו, דלגבי עצמו נאמן ולגבי אחרים אינו נאמן (ועיין ברא"ש פ"ב דכתובות [סוף סי' ט"ו], באומר שטר אמנה הוא וחז לאחרים עי"ש), אבל הכא באומרת טמאה אני, אף שלגבי בעלה אינה נאמנת, אבל מ"מ כיון שלגבי עצמה נאמנת, ממילא אין מאכילין לאדם דבר האסור לו, וזוה לא שייך פלגינן נאמנות, דהאיסור על אחרים הוא בחולדה מהאיסור על עצמה.

והר"ן ס"ל דהיפוך, כיון דאם נאמינה על עצמה, על כרחך תיאסר גם על בעלה, משום דזכה"ג לא שייך פלגינן, על כן אינה נאמנת כלל גם על עצמה. אבל היכא דשייך פלגינן, גם הר"ן מודה דנאמן על עצמו אף שאינו נאמן על אחרים. וזה מצוה להדיא בלשון הר"ן בקושיתו, שהקשה היאך מתירין אותה לבעלה והא אין מאכילין לאדם דבר האסור לו, והיינו משום לפני עור לא תתן מכשול. ול"ל להקשות משום לפני עור, ולא משום ענס האיסור דקוטה לבעלה. אלא שזהו דבר פשוט, דאף שנאמנת לגבי עצמה להחזיקה בחזקת טמאה, מ"מ לגבי בעלה היא בחזקת טהורה, ופלגינן נאמנות. אבל לענין לפני עור, לא שייך לומר פלגינן נאמנות, דהאיסור הזה הוא בחולדה מאיסורה על

נאמנות על היורשין גם לענין צ"ח, שנוטל מנכסי היורשין, ה"ט משום שכבר נתחייב האב, אבל בחלק בכורה עיקר החוב הוא על היורשין, ולא מהני הודאת האב להטיל חוב על היורשין:

(ג) בקושיית הנתיבות למ"ל הרשאה, י"ל עוד. דהא אם בא אחד ואמר לחיכם אני צריך להציא ראה [ב"נ ל"ט ע"ב], וה"נ אם אמר בכור אני, הוי כאומר אח אני, דבכור הוא במקום שני אחים (תוס' צ"צ י"צ ע"ב ד"ה כגון זה), והם אומרים איך אלא אחד. ויתיישבו בזה דברי הרמ"ה צ"צ [קכ"ה ע"ב סי' צ"ד] במלוה שעמו פלגי, דכתב דטעמא דחלקו, מספק. ולא אמרינן הממע"ה, משום דבכור ופשוט תרוייהו מכת מיונה קאתו, ואין אחד מוחזק יותר מחצירו עיי"ש. וקשה, דהא מצוה שם דבכור ופשוט שהוכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה ז"ל, ומשמע דכלא הרשאה אינן נוטלין פי שנים [ואפשר דנפק"מ מהרשאה, לגבות כולו, דכלא הרשאה פלגי. אמנם לדברי הנתיבות דהחיוב על האחין, הן מוחזקים גמורים]. אמנם לפי הנ"ל מיושב, דטעם זה לא שייך אלא כשהספק הוא שמה אינו בכור כלל, אבל אם הוא ודאי בכור, אלא שהספק אם הוא ראוי או מוחזק, בזה יחל[ו]ן קו. מהו בתוס' שם [קכ"ו ע"א ד"ה ובמלחה] חלקו על הרמ"ה, דמדינא היה צריך להיות הממע"ה עיי"ש, וזה כהנתיבות:

[1274567]

(ד) דף כ"ב [ע"ב]: השתא מידא עושה מעשה עמך הוא. אע"ג דהוא מעוות לא יוכל לתקון. וציאור הדבר, דלכד דתשובה עוקרת החטא מכאן ולהבא, עוד יש חידוש בתשובה שהחטא נעקר למפרע. וזהו חירון הגמ', דזהוילד ממזר אין החטא נעקר למפרע, מ"מ מכאן ולהבא מיהא נעקר.

וי"ש לחקור: בגולן, דפסול לעדות עד דמהדר ממונה למריה [חור"מ סי' ל"ד סכ"ט], אם עשה תשובה, ולא השיב את הגזילה מחמת איזה אונס, אפשר דנעשה כשר לעדות. דנהי דככה"ג אין החטא נעקר למפרע, דאונס כמאן דעביד לא אמרינן, מ"מ השתא מיהא עושה מעשה עמך הוא.

ובבב"ד הגה"ס ר' נפתלי זילברברג ז"ל מווארשא אומר, בזה דנתקבלה תשובה אנשי נינוה, אף דמצוה דכפרים דבבני נח לא מהני תשובה. והיינו כנ"ל, דהחידוש שיש בתשובה דעוקרת החטא למפרע, זה לא נאמר רק בישראל ולא בב"ב, אבל מ"מ מכאן ולהבא מיהא, מהניא תשובה גם לב"ב:

זה ודאי בנו, והרי אין לו חזקה. וכונתו לסוגיא דפ"ק דחולין (דף י"א ע"ב), דילמא לאו אביו הוא, ומשני משום דרוב בעילות הלך אחר הבעל. ומהכא ילפינן דסוקלין על החזקות, כמ"ש הרמב"ם פ"א מאיסורי ביאה [ה"כ], ומקורו צירושלמי [קידושין פ"ד ה"י]. וזה לא שייך אלא בבעל ואשתו, דאמרינן רוב בעילות הלך אחר הבעל, משום דחזקה כן היא, אבל בפנויה שזינתה, דליכא להך חזקה, אמרינן דילמא לאו אביו הוא. ובשו"ת הרא"ש [כ"ז פ"ב סוף סי' א'] הקשה על זה, דמאי שנא יבום מירושא, דאם נאמנותו צירושא מטעם יכיר, יהא נאמן גם לענין יבום מה"ט (ולא ס"ל לחלק כמ"ש בשב שמתחא סוף שמתחא צ' עיי"ש), ואי מטעם מיגו דאי צעי יהיב ליה נכסיה, א"כ גם ביבום איכא מיגו דכידו לגרשה:

(ה) וז"ל הרמב"ם בזה' נחלות [פ"ד ה"א]: האומר זה בני וזה אחי, נאמן להורישו, אע"פ שאינן מוחזקין בקרוביו, שהרי הודה. ובלת"מ שם הקשה, דעל כרחק ז"ל דנאמנותו הוא מטעם מיגו, וא"כ אינו נאמן בנכסים שנפלו לו אח"כ, והרמב"ם כתב סתם נאמן ולא חילק, משמע דנאמן בכל נכסיו. ועוד קשה, על הרא"ש, שרצה לפרש מטעם יכיר, שהרי גם הוא צעמנו אינו יודע בצירור, שמה זינתה עם אחר. וז"ל כמ"ש בשב שמתחא [שם], דהימנה שהולד ממנו:

[הפ"ה חספיה]

(ו) ונראה שאין כונת הרמב"ם מטעם מיגו, אלא מטעם הודאת בע"ד, כמ"ש "שהרי הודה". ואף שחב בהודאתו להיורשים הידועים לנו, זה לא מיקרי חב לאחרים, כמ"ש הרמב"ם סוף פט"ו ממלוה ולוה [ה"ז], דאף דאין מועיל נאמנות לגבות מלקוחות, מ"מ מהני לגבות מיורשים בלא שבעה, והיא שיטת הרי"ף פ' הכותב [כתובות מ"ז ע"ב מדפי הרי"ף] עיי"ש, ומצוה דנאמן על יורשיו מטעם הודאת בע"ד. אבל לענין יבום, פשיטא דלא שייך הודאת בע"ד. ומה"ט, נאמן גם בנכסים הבאין לאחר מכאן.

אלא דקשה, דא"כ ל"ל קרא דיכיר, דנאמן להחזיקו בבכור, ומיפוק ליה משום הודאת בע"ד:

(ז) וי"ל דחלק בכורה שאני, כמ"ש בנתיבות המשפט [סי' רע"ח סק"ט], דהוא חוב על הפשוטין לתח מחלקן להבכור, ומשו"ה בבכור ופשוט שנתערבו, צריכין לכתוב הרשאה ז"ל [ב"ב קכ"ז ע"א]. ובהו הוי חב לאחריו, דהבכור אינו נוטל מנכסי אביו אלא מנכסי אחיו. ואף דמהני

סימן כ"ב

(א) דף כ"ה [ע"ב] אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משיב עצמו רשע. ומשמע דאי לאו טעמא דקרוב, היה נאמן לשים עצמו רשע. וקשה, הא לדבריו רשע הוא, ורשע פסול לעדות גם ביש אחר עמו. וי"ל דנפק"מ מהא דהוא קרוב, אם אומר שכבר חזר בתשובה, דאינו נאמן על קרובו לומר שהיה רשע וחזר בתשובה. ועדיין אינו מספיק, דאפילו לדבריו שחזר בתשובה, אכתי הוי מחלמו בפסול. וי"ל דרצא לטעמיה [סנהדרין כ"ז ע"א] דאוכל נבילות להכעיס כשר לעדות אף דהוא רשע, ולא מיפסל אלא באוכל למיאזון, ועל כרחק הטעם משום דחשוד לשקר, וצכה"ג לא מיקרי מחלמו בפסול, כמ"ש בשיטה בשם הראב"ד — צ"ב (מ"ג ע"א) — לענין נוגע. מיהו בגבורות ארי (ספ"ק דמכות נה' ע"ב) נסתפק בזה עיי"ש^א.

עב"פ מצואר דטעמא דאין אדם משים עצמו רשע הוי משום דהוא קרוב, וא"כ זה לא שייך אלא היכא שצריכין לתורת עדות, דבזה קרוב פסול, אבל במקום דליכא פסול קורבנה, שפיר משים עצמו רשע. ומשו"ה נאמן לומר מויד הייתי, לפטור עצמו מקרבן, דלא שייך לפסולו משום קרוב בזה — דאדם נאמן על עצמו לענין קרבן ואין צריך לתורת עדות, וכן כתבו כאן בתוס' [ד"ה ואין]. אבל בריש צ"מ [ג' ע"ב] כתבו בתוס' [סוד"ה מה] הטעם דנאמן בזה, משום דצא לעשות תשובה ואינו משים עצמו רשע, אבל אי לאו האי טעמא אינו נאמן. ובשיטה שם בשם מהר"י כ"ך, כתב דלפטור עצמו מקרבן נאמן אפילו אם משים עצמו רשע, והוא כדעת תוס' הכא. וצהגהות אשר"י [וב"ר פ' הגזול ע"ג] וס"י [י"ח], הביא מחלוקת בצע"ד הטוען, שמשים עצמו רשע, אם נאמן בטענתו, והכא לא שייך כלל פסול קורבא. ובמאירי (יבמות מ"ז ע"א) הביא מחלוקת בנאמנות האב לומר בני זה בן גרושה, אם הוא דוקא כשאומר שוגג הייתי (וכן כתב בגמ' יוסף פ' יש נוטלין [ב"ב נ"ז ע"א] מדפי הר"ף ד"ה תנן), או אפילו באומר מויד הייתי, דמ"מ נאמן על בנו, דרחמנא הימניה, דא"כ הכא לתורת עדות.

ובבואר מכ"ז דשתי שיטות חלוקות הן צהא דאין אדם משים עצמו רשע, דאית דקברי, דאפילו היכא דלא שייך למיפסליה משום קורבנה, מ"מ אין נאמן על עצמו לומר שהוא רשע, כמו בטענת צע"ד. וקשה, דא"כ מה הוצרך רצא להקדים דאדם קרוב לעצמו, דהאי טעמא לא שייך אלא היכא שצריך לתורת עדות. וי"ל לפירוש הראב"ד (ברא"ש פ"ק דמכות [ס"י ג']), מהו דתימא אדם קרוב אכל אשתו לא אמרינן, היינו דאינו צע"ד אלא קרוב גרידא ולא נימא בזה פלגין דיבורא, דהוי עדות שצטלה מקצתה, קמ"ל דקרוב אכל אשתו כמו אכל עצמו. ומצואר דכונת רצא בקרוב אכל עצמו, לומר דהוי צע"ד, ומשו"ה פלגין דיבורא ולא

מיקרי עדות שצטלה מקצתה. אלא דאכתי אינו מוכן לשיטה זו, דמנלן הא מילתא דאינו נאמן לשים עצמו רשע, ואינו טעם יש צ"ל, דאפילו בדבר שיש לו נאמנות מ"מ אם משים עצמו רשע אינו נאמן, וצ"ע:

(ב) **ובפרק המדיר** [כתובות ע"ב א'] אי דלא ידע, מנא ידע שמאכילתו שאינו מעושה, להפסידה כתובתה. וכתב הראב"ד [הר"ד בר"ן שם ל"ב ע"ב] מדפי הר"ף ד"ה גמ' דאין לתרץ שהודתה בעצמה, דאין אדם משים עצמו רשע. והקשה הר"ן מאי שנא מאומר גנבתי, דמשלם קרן על פי עצמו. ו**אפשר** לחלק, דחייב תשלומין בגנב אינו צע"ל האיסור, דאפילו אם לא עשה איסור ג"כ צריך לשלם מה שגנב, כמו במזיל עצמו בממון חבירו דחייב לשלם [וב"ר ט' ע"ב] ותוד"ה מהו להציל, וא"כ חייב תשלומין ורשעתו תרי מילי נינהו. אבל במכשילתו, הפסד הכתובה תלוי ברשעתה, שאם הכשילתו בשוגג אינה מפסידה, וצכה"ג לא פלגין נאמנות:

(ג) **בפלוגתא** דאוכל נבילות להכעיס [סנהדרין כ"ז ע"א], דס"ל לרצא דכשר לעדות, והיינו דס"ל דרשע אינו פסול אלא משום דחשוד לשקר, כמו באוכל למיאזון. ויש לחקור, לאצ"י דאוכל להכעיס פסול, אם גם הוא מודה לרצא דצכה"ג ליכא חשש משקר, אלא דס"ל דרשע פסול מגז"כ כמו קרוב, או איפכא, דגם אצ"י מודה דפסול רשע אינו אלא משום חשש משקר רק דס"ל דגם להכעיס חשוד לשקר. או אפשר, דלאצ"י תרוייבו איתנהו, פסול רשע וגם חשש משקר. והנה אי ליכא חשש משקר ברשע שאינו של חמס, בזה נסתפקו בתוס' — הוצא צקצה"ח [ס"י מ"ז סק"ז] — צחתם עד שלא נעשה רשע, אם אחרים מעדיין על כתב ידו, כמו בנעשה חתנו. ונראה עוד נפק"מ מספק זה, באכל צשר טלה וכסבור שהוא צשר חזיר, דפסול רשע מגז"כ ליכא צכה"ג שגמלא צשר טלה, אבל חשוד לשקר מיהא הוי. וכן בגזל ממון חבירו וגמלא שהיה שלו או של הפקר, מ"מ נעשה חשוד לשקר כיון דהיה סבור שהוא גזל. ועוד נפק"מ, לענין מ"ש תוס' (גיטין ד' ע"א) [ד"ה מודה] דאע"ג שהדבר אמת אין לעשות אלא בעדות כשירה, ופסול צצ"ד אינן יודעין מפסולו אסור לו להעיד אפילו הדבר אמת מפני שמכשיל צ"ד לקבל עדות פסולה, אבל אם אינו פסול אלא מפני שהוא חשוד לשקר, אפשר דמוחר לו להעיד צכה"ג אם הדבר אמת.

עוד אפשר לומר, דלכו"ע רשע פסול מגז"כ אל תשת רשע עד, אלא דס"ל לרצא דלא פסלה חורה רק רשע דחמס. ומ"מ הכל מודים, דבגזון ליכא גם חשש משקר, ותרוייבו איתנהו ביה^ב:

א עינין לעיל סי' כ"א אות ג'. ב עינין לעיל סי' כ"א אות ג', ד.